Цана асобнага нумару 20 грошаў.

Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

НАША ПРАЎДА

Выходзіць два разы у тыдзень.

Адрэс Рэдакцыі і Адміністрацыі: Вільня, Віленская вул. 12—6 (Wileńska 12. m. 6) Рэдакцыя адчынена ад 12 да 2 гадз. штодня, апрача сьвяточных дзён. Адміністр. ад 9 да 3.	Падпіска на адзін месяц з дастаўкай да хаты 1 зл. 50 гр. Для заграніцы ўдвая даражэй. Перамена адрасу 30 гр.	Непрынятыя ў друк рукапісы назад не вяртаюцца. Аплата надрукаванага залежыць ад Рэдакцыі.	Цана абвестак: перад тэкстам 25 грош., сярод тэксту 20 грошы і на 4 стр. 15 гр. за радок петыту ў 1 шпальту.

№ 50 Вільня, Субота 24-га верасьня 1927 г. Год I

„Няхай жыве манархія!“.

„Няхай жыве манархія!“—пад такім загалоўкам зьмясьціў характэрную стацьцю ў нумары 215 з 21 верасьня орган міністра справядлівасьці, прадстаўніка абшарніцтва ў урадзе марш. Пілсудскага, пана Мэйштовіча.

„Няхай жыве манархія“ — гэты кліч „Слова“ раўназначны з клічам „далоў рэспубліку!“. Далоў дэмакратычны лад у Польшчы (хоць-бы толькі на паперы...), далоў парлямант, далоў воля народу — навет прадстаўленая пануючай у Польшчы буржуазіяй... А замест гэтага—хай жыве воля аднаго чалавека: манарха!

„Новы адклад паседжаньняў Сойму зьяўляецца крокам слушным, разумным, патрыятычным... Калі-ж іншыя кажуць, што ён нязгодны з духам канстытуцыі 17 сакавіка,—дык маюць рацыю. Новы рацыю“.

Так кажа орган сябры ўраду. І гэта хіба мае нейкую вагу: бо каму-ж, калі не гаспадару газэты, ведамы найляпей думкі ягонага ўласнага шэфа?! Дый кліч: „хай жыве манархія!“, раўназначны, як мы сказалі, з клічам: „далоў рэспублікі!“—гэта-ж у польскай „дэмакратычнай рэспубліцы“ — ўжо „антыпаньствавае“ выступленьне, якое ўлада можа цярпець толькі пастольку, паскольку сама... спагадае яму!

Ці запраўды марш. Пілсудскі маніцца ўвясьці ў Польшчы манархічны лад—замест існуючае цяпер рэспублікі, — мы, аднак, пакуль-што сказаць ня можам. Магчыма, што сучасны паўнаўладны гаспадар Польшчы знойдзе нейкі іншы спосаб замацаваць сваю волю ў дзяржаве, як найвышэйшы закон, ды забясьпечыць панаваньне такой-жа волі каго-колечы іншага—пасьля сваей сьмерці. Але хіба-ж „Слова“ не памыляецца ў тым, што апошнія падзеі на груньце барацьбы паміж соймам і ўрадам—гэта *паказчыкі глыбокіх зьменаў у падставах дзяржаўнага быту Польшчы.*

Фактычна зьмены гэтыя ўжо сталіся. Тое-ж „Слова“ ў тэй-жа стацьці рашуча сьцьвярджае, што канстытуцыя ў Польшчы „хоць і абзывае йшчэ, ды толькі — на шчасьце — номінальна“, — *толькі на паперы.* І той ці іншы рашучы крок марш. Пілсудскага ў кірунку зьменаў дзяржаўнага ладу ў гаспадарстве будзе адно толькі наданьнем нейкае канкрэтнае юрыдычнае формы таму, што *ўжо сталася...* І—сталася існуючы становішчу польскага „народнага прадстаўніцтва“, якое ўжо год назад аддало дадзеную яму народам паўнату ўлады — ўраду.

Якія будуць далейшыя вынікі таго, што пачало прымаць у Польшчы ўсё больш выразныя формы, шукаючы толькі для сябе адпаведнага юрыдычнага назову?—На гэта даць адказ яшчэ даволі трудна. Ці гэная воля аднаго чалавека, якая кіруе лёсам Польшчы і ўсіх жыхароў яе, павядзе Польшчу на шляху старых рамантычных лятуценьняў — аб *будаваньні дзяржавы „ад мора да мора“*, аб чым прымушаюць думаць галасы ўрадавае прэсы аб выкарыстаньні дзеля гэтага... беларусаў і украінцаў, ды апошняя дэманстрацыя польскіх канонерак у літоўскай Клайпэдзе; ці воля гэная пакіруецца перадусім у бок *унутранае перастройкі* польскае дзяржавы, адкладаючы зьдзейсьненьне шырокіх замежных пляноў на далейшы час, — трудна судзіць. Але адно можна ўжо і сяньня сказаць: пазбаўленьне парляманту ў Польшчы ўсялякага значэньня ў дзяржаўным жыцьці няўхільна выкліча ў грамадзянстве *завастрэньне тэй клясавай барацьбы*, якая дагэтуль у значнай меры разьвівалася на парляманцкім груньце.

Завастрэньне і — *паглыбленьне* барацьбы, да якое працоўныя масы павінны рыхтавацца шляхам арганізацыі сваіх сілаў—*у клясавых арганізацыях.*

Крызіс парляманту.

„Адклад“ надзвычайнай сэсіі Сойму.

Ледзь пасьпеў польскі Сойм сабрацца на першае паседжаньне, як яго ўжо ізноў—няма... З тых „хмараў“, аб якіх толькі-што папераджаў п. Бартэль, удэрыў пярун дый рассыпаў усіх паслоў на ўсе бакі.

Толькі-што, напярэдадні новага роспуску, газэта „Эпока“, орган урадавага чатырохсябровага „Клюбу Працы“, падала цікаўныя гутаркі з рознымі выдатнейшымі польскімі палітыкамі—у справе насьпяваўшага канфлікту. Паміж іншымі — марш. Пілсудскі проста заявіў: „Я з Соймам жартаваць ня буду“... Былы пілсудчык п. Тугутт горка прызнаў, што „Сойм дзяруць за вушы — не без ягонае-ж згоды“, — маючы перадусім наўвеце сваіх былых сяброў па Партыі Працы, паслоў Бартэля ды іншых, якія, ня кідаючы мандатаў, паддаюцца загаду згары—шэльмаваць да канца парлямант у Польшчы. Маршалак Сэнату, асьцярожны эндэк Тромпчыньскі, які жадаў-бы лепш саюзу, як барацьбы з урадам, безнадзейна заявіў, што „ня можна выкатываць на пазіцыі цяжкія гарматы, калі ведама згары, што яны — не страляюць“! Гэтак ён азначыў вагу таго „стрэлу пустым зарадам“, якім быў пратэст маршалка Сойму п. Ратая перад п. Прэзыдэнтам—проці нарушэньня ўрадам Канстытуцыі пры скліканьні парляманту. Вось-жа цяпер, калі Сойм ізноў „адкладзены“ на 30 дзён, паны дэпутаты маюць шмат часу, каб падумаць аб тым, чаму гэта іх найцяжэйшыя навет канстытуцыйныя гарматы „не страляюць“?!

Часткова, праўда, гэта ўжо зразумела і ў Сойме, аб чым кажа так абурыўшая ўрад прапазіцыя скасаваць цэлы рад дадзеных Соймам год назад паўнамоцтваў для ўраду. Але-ж ясна кожнаму, што сучасны Сойм у лякайскім захапленьні ды рабскім страху першага пэрыяду пасьля маёвага перавароту—сам аддаў амаль ня ўсю сваю канстытуцыйную „артылерыю“ ў рукі ўраду. Гэткім чынам парлямант ня толькі прызнаў фактычна зроблены сілай аружжа пераварот, але і падвёў пад яго фармальныя юрыдычныя падрубы, даўшы яму амаль ня ўсе вымаганыя ягоным шэфам „паўнамоцтвы“, якія ўзаконілі перавагу выканаўчае ўлады (—ураду)—над законадаўчай (—парлямантам). І вось, цяпер, калі Сойм агледзіўся, што робіць з ім ды з краем урад, калі ён захацеў зрабіць спробу бароцца за правы народнага прадстаўніцтва, ён пачуў, што ўся ягоная артылерыя—не страляе, што ў яго няма ані фактычнай сілы, ані праўнага способу змусіць выканаўчую ўладу падпарадкавацца законадаўчай.

Найбольш пацешна — тое, што ўсе тыя „жарты не на жарты“, якія робіць з Соймам урад, маюць „законныя падставы“, старанна створаныя для ўраду.... самім Соймам! Самі паслы ды сэнатары—пад страхам „бата“ і пазбаўленьня дэпутацкіх пэнсіяў! — далі ўраду поўную магчымасьць рабіць з парлямантам усё, што толькі захоча, дабравольна зрокшыся навет права на самагубства...

Як мы пісалі ў папярэднім нумары, Сойм хацеў у апошнія два месяцы свайго жыцьця прынамся неяк направіць сваю благую славу ў выбаршчыкаў, заслужыцца перад імі — хаця чым-небудзь, маючы наўвеце новыя выбары. Побач з тым, Сойм хацеў, каб аднача́сна йшчэ больш скампрамітаваўся ўрад, не даючы „народнаму прадстаўніцтву“ выпаўніць карысныя для краю законадаўчыя пляны і працы... Але ўрад, не баючыся зусім гэткай кампраматацыі, адмовіў паном паслам навет гэтай пацехі. Не дае ім ня толькі „працаваць дзеля дабра краю“, але навет — сабрацца ды падаць свой голас „на ўвесь край ды сьвет“—„urbi et orbi“, як казалі рымляне. І край і сьвет добра ведаюць ды разумеюць, што Сойм — ня толькі заслужыў, але і сам сабе стварыў гэткі свой лёс, прадаўшы ўсе свае „цяжкія гарматы“ ўраду — сам цяпер ня ведае, за што... Але ня менш бачаць і сьвет і край усю бязмэтнасьць ды бяззьменнасьць, каб не сказаць сільней, тэй „барацьбы“ з парлямантам, таго шэльмаваньня павагі Сойму, якая кіруе быццам усей „палітыкай“ ураду...

Дык — у выніку ўсяго гэтага — мэты і жаданьні як ураду, таксама і Сойму будуць дасягнены — прынамся напалову: кампрамітацыя таго і другога ў краі і па-за краем — забясьпечаны...

Першае паседжаньне Сойму.

Пасьля 2-месячнага „спачынку“, які быў ладазены Сойму—за яго апазіцыю волі марш. Пілсудскага, урэшце 19 верасьня сабраўся ізноў Сойм.

Паседжаньне адчынена было маршалкам Ратаем, які прачытаў дэкрэт п. Прэзыдэнта аб скліканьні Сойму. Марш. Ратай далей заявіў, што ён зрабіў візыту п. Прэзыдэнту, каб высьветліць яму што—ў выніку яго дэкрэту—зьявілася нарушэньне Канстытуцыі. Дадаў у канцы, што „Сойм, які ўжо скліканы, але ня мае магчымасьці працаваць, нічым ня розьніцца ад Сойму, які-ня скліканы“.

П. Недзялковскі запрапанаваў, каб Сойм прыняў дя ведама значыць—адобрыў, заяву свайго маршалка. Увесь Сойм, за выключэньнем толькі „Халопскай Партыі“, устаў, галасуючы за прапазіцыі ППС.

Пасьля па дакладу п. Рымара, старшыні бюджэтнай камісіі, Сойм прыняў дадатковы крэдыт для пацярпеўшых ад паводкі ў Галічыні—ў ліку 25 мільён. Прапазіцыі ўкраінскага пасла Хруцкага асыгнаваць на гэта 100 мільён.—не галасавалі, бо п. Хруцкі не паказаў крыніцы дзеля пакрыцьця гэтага выдатку.

Пасьля пастаноўлена было ў першую чаргу разглядзець справу прэсавага дэкрэту.

Дакладчыкам выступіў пас. Лібэрман, адзін з найбольш сумленных пэпээсаў, добры праўнік і забойчы аратар. Прамову яго — ў абарону свабоды прэсы—падаем у скароце.

Прамова п. Лібэрмана.

Аратар сьпярша выясьніў, што ўрад выдаў дэкрэт на падставе толькі „пазычанай“ яму Соймам законадаўчай улады, дык павінен — згодна з Канстытуцыяй — падаць яго, як і ўсе свае дэкрэты, на зацьверджаньне Сойму, выконываючы толькі волю апошняга... Першы дэкрэт Сойм адкінуў аднагалосна. Але ўрад не хацеў зразумець гэтай навукі і выдаў другі дэкрэт, у якім паўтарыў толькі першы дэкрэт, не ўшанаваўшы гэтым волі тэй вышэйшай установы, ад якой ён атрымаў законадаўчыя паўнамоцтвы.... Урад ў гэтай галіне — толькі паўнамоцнік Сойму. І вось цяпер Сойм павінен заявіць выразна ўраду, што ён рашуча асуджае абмяжаваньні свабоды прэсы, — супраць добра ўжо ведамай ураду волі народнага прадстаўніцтва... Сойм павінен ізноў скасаваць гэтыя абмяжаваньні, калі хоча, каб Польшча лічылася краем цывілізаваным...

Што-ж такое гэты дэкрэт? Гэты дэкрэт дадае шмат новых скарпіёнаў проці прэсы да тых угалоўных кодэксаў (збор законаў), якія пакінулі Польшчы расейскі, нямецкі ды аўстрыяцкі імпэратарскія ўрады, якія — што называецца—душылі прэсу... Гэтыя даваенныя царскія законы ўрад лічыў залішне лагоднымі для Польскай Рэспублікі... Дзеля таго ў дэкрэце нячувана завострэны кары, дадана шмат новых, прыдуманы розныя дзікія паняцьці, недарэчныя з праўнага погляду... Дэкрэт, напрыклад, карае жорстка за „няпраўдзівыя весткі“... Але-ж — як лёгка караць газэты за гэтую „няпраўдзівасьць“ вестак ў краі, дзе ўрад маўчыць, трымаючы ў сакрэце ўсё, што ён робіць, усё што найбольш цікавіць грамадзянства...

Цікаўны гэты дэкрэт.—Першы яго пункт заяўляе, што ў Польшчы „прэса—вольная“, але далей усё цяж ідзе гутарка толькі і выключна аб карах... Дык лепш было і назваць гэты дэкрэт „карным кодэксам для журналістаў, выдаўцоў і друкароў“. Створаны закон, паводле якога рэдактароў можна засудзіць на 3 месяцы вастрогу і 1000 зл. штрафу — ня выслухаўшы падсуднага, завочна...

Зьмест дэкрэту—зусім ясны; проста кажучы, ён гавора: вось будзеце мець столькі

Неператожнае.

6 і 9 верасьня ведамы польскі палітычны дзеяч Леон Васілеўскі, аўтар кніжак аб беларускім і літоўскім руху, прачытаў праз радыё лекцыю на тэму: Сучасны стан беларускага народу.

Факт сам па сабе цікаўны: ён паказуе, што справа беларуская настолькі ўжо вырасла, што польскае грамадзянства прымушана паважна лічыцца з ёй, ня гледзячы на свае варожыя наагул адносіны да беларусаў. Але йшчэ цікаўней тыя вывады, якія зрабіў лектар з пададзенага ім матэрыялу.

Справа ў тым, што пан Васілеўскі пісаў аб беларусах, здаецца, у 1906 годзе (добра не памятаю!), калі наш адраджэнскі рух толькі-толькі йшчэ пачынаўся. Гэта быў час, калі ў польскім грамадзянстве хадзіла гэтакая насьмешлівая гутарка: што ўсіх беларусаў можна сьмела зьмясьціць на... аднэй канапе! Дык ня дзіва, што і пан Васілеўскі тады глядзеў на беларускі рух вачыма „ўсіх“... Але горш было тое, што ўжо пасьля сусьветнае вайны,—пасьля таго, як беларусы сягнулі па незалежнасьць для свайго краю, пасьля таго, як пачалося запраўднае беларускае дзяржаўнае будаўніцтва, а адначасна расьлі, як грыбы пасьля дожджу, беларускія школы наабапал польска-радавае гранічнае мяжы,—пан Васілеўскі ўсё яшчэ глядзеў на беларускі рух акурат таксама, як... дваццаць гадоў назад!

Але вось у апошнія гады сталася нешта такое, што і самых недальназоркіх людзей прымусіла дагледзіць тую вялізарную творчую сілу, што захавана ў жывым, збуджаным да новага жыцьця пасьля векавога сну, беларускім народзе. Магутны разрост нашае культурнае працы ў Радавай Беларусі—з аднаго боку, ды стыхійны, масавы рух у Заходняй Беларусі, што пад Польшчай, які выявіўся і ў часе выбараў у Сойм і Сэнат у 1922 годзе, і цяпер — пры выбарах у самаўрады, і пры школьным плебісцыце, і—ўрэшце — ў тварэньні масавае сялянска-работніцкае арганізацыі ня толькі па вёсках, а і па мястох,— усё гэта навет і сьляпым расчыніла вочы на жыцьцёвую сілу нашага адраджэнскага руху. Збудзілася маса. Загаварыла маса. І ўжо ня жменя інтэлігентаў, якіх можна было ў 1906 годзе „пасадзіць на аднэй канапе“,—а міліёны сьвядомых нацыянальна і сацыяльна сялян і работнікаў складаюць і твораць беларускае адраджэньне. І ў гэтай масовасьці руху, у ягонай стыхійнасьці—такая непераможная сіла, што яе ня здолеюць зламаць і разьбіць ані ворагі-чужынцы, ані свае здраднікі і прадажнікі, што сіляцца супраць волі масаў паставіць сваю ўласную волю, свой уласны інтэрэс...

Гэта мусіў сцьвярдзіць і п. Васілеўскі ў успомненай сваей лекцыі праз радыё. І ў гэтай ацэнцы сілы і непераможнасьці беларускага адраджэнскага руху,—дадзенай прадстаўніком-запанаваўшае над намі ў Зах. Беларусі нацыі,—вялікае маральнае падтрыманьне для ўсіх тых нашых беларусаў, якія самі няздольны адчуць і ацаніць сілу свайго народу.

А. Н.

Трыумфальнае прыняцьце польскай мірнай прапазіцыі.

19 га верасьня адбылося паседжаньне так-званай Трэцяй камісіі Лігі—для справы разбраеньня, на якім — з вялікім трыумфам, навет бяз дыскусіі, прыняты аднагалосна польскі праект „дэкларацыі веры ў мір ... Найбольш цікаўна, што за гэты трыумф польскі праект мусіць быць удзячны—нямецкаму дэлегату, графу Бэрнсдорфу, — бо гэта ён запрапанаваў прыняць праект бяз дыскусіі, а рэшта дэлегатаў далучылася да прапазіцыі немца... Гэткім чынам навет у час яе праўных нарадзінаў „маніфэстацыя веры ў мір“ здолела ўжо... пагадзіць мірна нямецкую дэлегацыю з польскай... Толькі вось адна Японія крыху „падгадзіла“ гэтай рэдкай урачыстасьці, заявіўшы „засьцярогу“ такога зьместу, што „дэклярацыя міру“ мае тасавацца толькі паміж сябрамі Лігі; што-ж датычыць іншых дзяржаваў, дык для сяброў Лігі адносна да іх рукі лічацца — разьвязанымі.

свабоды прэсы, сколькі ў кожным паасобным выпадку пакіне вам самаволя таго ці іншага адміністратара, навет любога старосты. Прыемная для ўраду прэса можа жыць, нямілая —будзе задушана... Польская прэса мела-б—„свабоду з ласкі ўраду“, але—не на падставе Канстытуцыі... Дык ясна, што гэткія імкненьні, якія можна назваць—дыктатарскімі, трэба спыніць адразу—рашуча...

Далей аратар ядавіта сказаў, што з тых „вялікіх прамоваў“, якія ад часу да часу гаворацца, можна зрабіць вывад, быццам польскі народ не заслугуе на лепшае адношаньне да яго, як сячэньне падобнымі дэкрэтамі (напомнім, што марш. Пілсудскі зьмясьціў у ведамай сваей прамове ў Калішу польскі народ—„у радзе народаў-ідыётаў“...).

Урад усьцяж нарушае Канстытуцыю. Толькі-што ён зрабіў гэта ізноў, спазьніўшы на тры дні скліканьне Сойму. Але хай урад ведае, што гэтай непашанай Асноўных Законаў Рэспублікі ён сам дае благі прыклад ніжэйшым урадоўцам дый усім грамадзянам краю, ці—іншымі словамі—праўна дэмаралізуе грамадзянства і ўладу ў Польшчы. Артыкул 90 Канстытуцыі выразна кажа: кожды грамадзянін павінен шанаваць ды спаўняць Канстытуцыю“... Дык — ці ведамы гэты арт. паном міністрам?! А можа паноў міністраў гэты артыкул не датычыць?!.

Для нас усіх Канстытуцыя — гэта-ж сьвятая рэч... Для ўраду яна — толькі прадмет палітычнай ігры, — нішто больш, як толькі—ігра... Урад, які дайшоў да ўлады шляхам аружнага пераввароту, мае вялізарную фактычную фізычную сілу... Гэтай фізычнай сіле мы можам проці паставіць толькі сілу права, маральную сілу праўды і справядлівасьці... Сілы як-быццам зусім няроўныя... Але мы гэтага не баімося і—сьмела касуем дэкрэт ураду, як дзела дыктатарскай думкі, як пагрозу для асноўных правоў грамадзянства. Так мы робім, так будзем рабіць усьцяж.—Бо ж гэта загадывае нам наш абавязак і дабро Дзяржавы...

У канцы—ад імя канстытуцыйнай камісіі — пас. Лібэрман запрапанаваў скасаваць прэсавы дэкрэт.

Прапазіцыі выражэньня недаверыя ўраду.

Пасьля прамовы Лібэрмана сказалі вострыя прамовы п. п. **Войтюк** (камун.), **Макіевка** (украін.), **Бальлін** (Незал. Сялянская Партыя), **Хруцкі** (украін.) .Усе яны ў сваіх прапазіцыях йшлі далей за п. Лібэрмана, трэбуючы ня толькі скасаваньня дэкрэту, але і—**выражэньня недаверыя ўраду.**

Старшыня **п. Дашыньскі** заявіў, што прапазіцыі аб выражэньні недаверыя ён мае права галасаваць толькі на наступным паседжаньні Сойму.

На гэта трэба зьвярнуць асаблівую ўвагу. Бо-ж якраз гэтыя прапазіцыі і змусілі старшыню Рады Міністраў зараз-жа прыехаць з Друскенік у Варшаву дый распусьціць Сойм, ня даўшы яму магчымасьці на гэтым „наступным“ паседжаньні прыняць пастанову аб недаверы, якая вельмі лёгка магла спарадзіцца ў часе галасаваньня прапазіцыяў гэткага зьместу.

Забясьпечаньне апублікаваньня пастановаў Сойму аб скасаваньні дэкрэтаў.

Пасьля прыняцьця пастановы аб скасаваньні дэкрэту, Сойм — па дакладу таго-ж п. Лібэрмана—прыняў у двух чытаньнях закон аб новым парадку публікаваньня касуючых дэкрэты пастановаў Сойму.

Справа ў тым, што пастановы Сойму аб скасаваньні дэкрэту атрымліваюць законную сілу толькі тады, калі яны апублікаваны ў „Дзеньніку Уставаў“. Дык урад можа папросту не публікаваць пастановаў Сойму, касуючых дэкрэты, даючы апошнім магчымасьць мець сілу неабмяжаваны час і пасьля іх скасаваньня.

Праект закону прыняты ў двух чытаньнях, бо проці трэцяга чытаньня і галасаваньня падняў голас п. Палякевіч (з тэй-жа „Халопскай“ Партыі)...

У канцы Сойм распачаў трэцяе чытаньне самаўрадавых законаў.

Старшыня Сойму афіцыяльна паведаміў урад аб скасаваньні Соймам прэсавага дэкрэту.

Апошнія хвіліны Сойму.

Прэса падае гэткія весткі аб ходзе таго другога паседжаньня Сойму, якое, як гэта мы прадбачылі ў папярэднім нумары нашай газэты, аказалася апошнім.

Як толькі марш. Пілсудскі прыехаў з Друскенік у Варшаву і даведаўся аб тым, што робіць дый хоча зрабіць Сойм, як заразжа ў Бэльвэдэры ды ў Замку пачаліся канфэрэнцыі і начныя нарады.

Тым часам у Соймавых камісіях ішла пільная, сьпешная праца над падрыхтаваньнем вельмі важных актаў Сойму. Справа ў тым, што на першым паседжаньні Сойму рад клюбаў падаў цэлую масу інтэрпэляцыяў і прапазіцыяў, якія былі аддадзены ў камісію. Цэлы рад „забойчых для ўраду“, толькі вось — з „нестраляючых гарматаў“ — прапазіцыяў падаў клюб эндэкаў.

Эндэкі дамагаліся скасаваньня ўсіх дададзеных ураду 2-га жніўня 1926 г. паўнамоцтваў, устанаўленьня новага парадку скліканьня Сойму і Сэнату, каб не даваў больш ураду магчымасьці „тлумачыць“ сабе, як хоча, Канстытуцыю; далей эндэкі ўнясьлі вострае дамаганьне, скіраванае да ўраду, каб той спыніў урэшце праявы тэй „сыстэмы тэрору“, які „тасуецца ўсьцяж у Польшчы проці незалежных асобаў і органаў прэсы“... Далей—унесены прапазіцыі пратэсту проці зрасходаваньня ўрадам на 50 мільёнаў зл., больш, чым прадбачана ў бюджэце, аб выражэньні недаверыя мін. Дабруцкаму за яго школьную палітыку адносна да меншасьцяў (як... залішне, бачыце, „лібэральную“!), і т. д.

Адзінае, што пасьпеў зрабіць Сойм — на першым паседжаньні, гэта — амаль не аднагалоснае **скасаваньне прэсавага дэкрэту.** Гэтая пастанова Сойму мае праўнае значэньне, і **дэкрэт праўна больш ня існуе...** Але ўрад, як ведама, не прызнае такога тлумачэньня Соймам парадку касаваньня дэкрэтаў: ён трэбуе, каб кожны дэкрэт быў скасаваны—асобным законам, гэта значыць, каб пастанова аб скасаваньні, прынятая Соймам, ішла далей — звычайным парадкам — у Сэнат, ды на зацьверджаньне Прэзыдэнта, які выдаў скасаваны дэкрэт!

Як казалі ў кулюарах, настрі ў Сойме былі такія, што можна было спадзявацца навет прыняцьця пастановы аб выражэньні недаверыя ўраду...

Усё гэта прымусіла ўрад таксама дзеяць хутка і энэргічна.

На другім паседжаньні, 20-га верасьня, пустыя ў першы дзень урадавыя лаўкі аказаліся занятымі: 4 міністры, з віцэ-прэм. Бартлем на чале, ды 4 віцэ-міністры прадстаўлялі ўрад. Гэта быў ужо знак набліжэньня „хмараў“...

І запраўды: толькі-што маршалак Ратай, адчыніўшы паседжаньне, далажыў Сойму аб зьменах у складзе Сойму (пасол Попель зрокся мандату, уцёкшы гэтак ад маршалкаўскага суда за машэнствы), як з лавак ураду падняўся мін. Бартэль і папрасіў слова — перад тым, як Сойм прыступіць да выкананьня парадку дня. Атрымаўшы слова, пан Бартэль прачытаў дэкрэт Прэзыдэнта, які — на падставе арт. 25 Канстытуцыі — **адкладае надзвычайную сэсію Сойму на 30 дзён, лічучы ад 20 га верасьня...**

Прачытаўшы гэты дэкрэт, мін. Бартэль з калегамі пакінуў салю, пад крыкі ды сьвіст паслоў, дадае карэспандэнт „Дзен. Віл.“ „Найбольш грозна“ вялі сябе—прадаўжае ён-жа, — пэпэсы. Паслы Лібэрман і Квапіньскі пачалі ўсьлед міністрам крычаць: „Трусы, вы баіцёся нас“...

Пасьля таго паслы разышліся па сваіх клюбах, дзе пачаліся нарады, што і як рабіць далей... Але — пэўна нічога ня прыдумаюць, як толькі больш менш асьцярожныя „камунікаты“ — аб тым, што ўрад ня даў Сойму магчымасьці і т. д.

І Сэнат—у „адклад“.

Пасьля спыненьня сэсіі Сойму, урад пераслаў маршалку Сэнату загад Прэзыдэнта аб адкладзе на 30 дзён і сэсіі Сэнату, якая навет... не адчынілася! Інакш кажучы: загад Канстытуцыі, што Прэзыдэнт абязан склікаць сэсію Сэнату ў прадугледжаным часе, — ізноў неяк „абойдзен“. Запраўды: сэсія—„склікана“, але і... „адложана“!

Маршалак Сэнату п. Тромпчыньскі, атрымаўшы дэкрэт Прэзыдэнта, склікаў у сваей кватэры павадыроў партыяў у Сэнаце, з якімі адбыў нараду, як мае ў гэтай справе паступіць. У выніку нарады марш. Тромпчыньскі паслаў Прэзыдэнту Рэспублікі наступнае пісьмо:

„12 г. м. я меў гонар — у часе супольнай візыты з маршалкам Сойму — сцьвярдзіць перад панам Прэзыдэнтам, што дэкрэт з 9-га верасьня аб скліканьні Сэнату на надзвычайную сэсію толькі ад 22-га верасьня нарушае арт. 25 і 37 Канстытуцыі. Іменна, я сцьвярдзіў, што Сэнат меў бязумоўнае права распачаць ізноў сваю працу, спыненую дэкрэтам з 13-га ліпня, цераз два тыдні пасьля падачы прапазіцыі аб адчыненьні надзвычайнае сэсіі — іменна 10-га верасьня. Тымчасам сягоньня, — знача перш, чым Сэнат мог распачаць сваё паседжаньне, прыйшоў новы дэкрэт з датай 20-га г. м., які адкладае непачатую сэсію Сэнату на 30 дзён, пачынаючы ад 22-га верасьня. Гэтым актам бязумоўнае права Сэнату на ўзнаўленьне сваей працы перачыркнена зусім бяспраўна. Ад імя Сэнату — на падставе 12 арт. наказу—урачыста пратэстую проці гэтага бязпраўнага пагвалчэньня арт. 25 і 37 Канстытуцыі“.

З газэт.

Польская прэса—аб адкладзе Сойму.

„Роботнік“ піша, што для шырокіх масаў, для ўсей грамадзянскай апініі — ясна ўжо зусім, што ўрад ня хоча, каб Сойм працаваў, але ня хоча і каб ён паміраў... Урад пачаў з падкопываньня парлямантарызму, а скончыў на падрываньні падставаў Канстытуцыі. — Дый інакш не магло быць, бо-ж парлямантарызм—гэта зруб усей Канстытуцыі. Урад ня хоча над сабой парляманцкага кантролю, які выразна вымагаецца Канстытуцыяй. Гэта—дзеля таго, што ўрад баіцца гэтага кантролю з боку арганізаванага грамадзянства... Урад уцякае ад кантролю.—І гэткай „уцечкай“ ад кантролю было ў сутнасьці адлажэньне Сойму. Але „ўцечка“ ніколі нічога не разьвязывае...

П. Недзялковскі падаець цікаўную апінію, высказаную яму ў асабістай гутарцы выдатным дзяржаўнікам у Эўропе:

> „Гісторыя ня ведае роўна лёгкамыснай буржуазіі, як ваша польская, дый — роўна лёгкамыснага ўраду, як ваш“.

Каб толькі яшчэ да „польскай буржуазіі“ дадаць і—„польскі сацыялізм“, які, як сцьвярдзіў сам п. Недзялковскі, першы дапамог цяперашняму ўраду дайсьці да ўлады, ды спасярод якога выйшаў і сам галава ўраду,—дык можа гэты „выдатны дзяржаўнік“ і быў-бы блізка праўды...

Той-жа „Роботнік“ сьцьвярджае, што на гэты раз—„з Канстытуцыяй усё ў парадку“... Але толькі вось:

> „ці належыць да добрых звычаяў урадавых—зачыняць парляманту вусны, якраз у мамэнт, калі старшыня Сойму атрымаў прапазіцыю выражэньня недаверыя ўраду“?..

Аб тым самым кажа і п. Строньскі ў „Варшавянцы“. Ен—значна больш рэзка, чым заўсёды дэлікатныя паночкі „сацыялісты“ з „Роботніка“, піша аб тым „зьдзеку, які ня спыняецца над парлямантам і Канстытуцыяй у Польшчы“.

> „...на паседжаньні 19/IX была заяўлена прапазіцыя аб выражэньні недаверыя ўраду. Арт. 58 Канстытуцыі кажа, што гэтая прапазіцыя ня можа быць пастаўлена на галасаваньне на тым самым паседжаньні. Але ніхто-ж хіба ня мог-бы спадзявацца ў Эўропе XX веку, каб—пасьля заяўленьня такой прапазіцыі парлямант быў распушчаны ўрадам—да галасаваньня пытаньня аб ягоным адношаньні да ўраду“...

Запраўды-ж.—Інакш выходзіць, што адклад Сойму — гэта кара для яго за яго „дзерзкасьць“, ці — яшчэ горш: што ўраду „напляваць“ на тое, што думае аб ім парлямант, які мае над ім права кантролю...

Спорыць з такім урадам, даводзіць далей вострая на язык „Варшавянка“,—аб духу і сэньсе Канстытуцыі, ці—аб карысьці краю,—бясплодна: у лепшай часткі грамадзянства няма навет з урадам супольных праўных і маральных паняцьцяў... Для грамадзянства Канстытуцыя — гэта кодэкс супрацоўніцтва ўраду з парлямантам; для ўраду Канстытуцыя — гэта „прылада дзеля барацьбы ды псаваньня справы“ („псот“). Спрачацца ня варта, бо рэзультат спору быў-бы такі, аб якім казаў у сваей дасьціпнай байцы Красіцкі. Байка гэта трафна кажа аб тым, як разважаў мудры чалавек аб прыродзе духа, а слухаў яго дурны. Дык, калі той скончыў, гэты не зразумеў нічога. Але-ж таксама было і тады, калі разважаў аб справе духа дурны. Бо-ж, калі і ён скончыў, дык разумны не зразумеў нічога і ў яго расправе...

Але—далей дык яшчэ горш:

> „Дык дзеля таго, каб вясьці такія спрэчкі (з кім, ведама!) у галіне разуменьня духа Канстытуцыі, трэба было-б мець конскае здароўе, птушыны мозаг і асьлiныя вушы“...

Вось дык адрэзаў, што называецца...

Палітычная хроніка.

У Польшчы.

Таргові баланс Польшчы.

Таргові баланс Польшчы за месяц жнівень даў дэфіцыту 9 мілёнаў злотых у золаце. Гэта знача, што прывезена ў Польшчу з заграніцы на гэткую суму больш тавараў, чым вывезена з Польшчы заграніцу, і гэтак Польшча мусіць гэныя 9 мілёнаў залатых злотых дапляціць гатоўкай.

Гожа дадаць, што і ў бюджэце Польшчы выявіўся перарасход на 50 мілёнаў абаротных злотых...

Сэнсацыйныя рэвэляцыі аб зьезьдзе „дзікаў“ і зубраў у Дзікаве.

„Роботнік“ даведаўся, што зьезд утытулаваных абшарнікаў у Дзікаве, які ўжо атрымаў назаў „другога Нясьвіжу“, быў склікаыы дзеля падрыхтоўкі выбарнай кампаніі ў парлямант. Пры гэтым „экспозэ“ старшыні Саюзу Легіяністаў, палкоўніка Славэка, датычыла паміж іншым інфармацыяў ды ўказаньняў у справе выбараў. Якія былі гэтыя ўказаньні, „Роботнік“ ня ведае; думае, што, пэўна-ж, не на карысьць Эндэцыі...

Газэта кажа, што шырокія масы легіяністаў, пэўна, будуць абураны гэтым саюзам свайго старшыні з найбуйнейшымі абшарнікамі краю.

Калі праўда тое, што піша „Роботнік“, дык найцікаўней, што якраз паны найбуйнейшыя абшарнікі ўжо „паў-прыватна“, паўафіцыяльна—адны з усіх іншых грамадзянвыбаршчыкаў у дзяржаве згары паведамляюцца аб быццам хуткіх ужо выбарах, аб якіх адкрыта нікому яшчэ нічагусенькі няведама. Урад, як і аб усім іншым, маўчыць, але падсылае толькі да сваіх „укаханых“ абшарнічкаў—князёў ды графоў, каб рыхтаваліся да выбараў першыя, ды навет шле ім свайго „выбарнага інструктара“, каб добра навучыць гэных напалову засыпаных зямлёй палітычных нябожчыкаў, як ім ізноў адрадзіцца дый навет ізноў сесьці моцна на карку ўсяго народу, як яны сядзелі цэлыя вякі дагэтуль...

А можа „Роботнік“ мае й непраўдзівыя інфармацыі? У кожным разе за іх — не адказываем.

Галадоўка палітычных вязьняў.

Польскія газэты наказуюць, што ў кракаўскім вастрозе абвясьцілі галадоўку 6 вязьняў-камуністаў, разгляд справы якіх адкладзены на няведамы час. Галадоўка пачалася 14 верасьня. Галадаючыя трэбуюць звальненьня з вастрогу да суда 20-гадовае дзяўчыны, якая разам з імі абвінавачваецца ў камуністычнай агітацыі.

Сялянскія разрухі.

„Глос Любэльскі“ падае вестку аб сялянскіх разрухах у вёсцы Гута Кшэшовска, Білгорайскага пав. У часе фэсту ўзьнялася запраўдная баталія сярод грамады сялян, лікам больш за сто душ—і паліцыяй. Сяляне хацелі разброіць паліцыянтаў. У часе баталіі адзін з паліцыянтаў быў ранены камянем у галаву.

Газэта тлумачыць пададзены факт уплывамі „вывротовай“ агітацыі левых сялянскіх арганізацыяў.

Пажары на Валыні.

„Жэчпосполіта“ падае трывожныя для польскага „стану посяданя“ на „Крэсах“ весткі з Валыні. Аказваецца, што — ледзь напоўніліся гумны новым ураджаем — па ўсей Валыншчыне пачаліся пажары ў панскіх дварох і асадніцкіх фальварках, нішчучы плёны працы цэлага году. Газэта дапускае, што гэтыя пажары зьяўляюцца вынікам падпалаў з палітычнымі мэтамі.

Чыя віна?

Нядаўна—у канцы лета—у Вільні падтруціліся гнілымі кансэрвамі каля 200 жаўнераў. Надовячы, паводле „Жэчпосп.“, такое-ж атручаньне паўтарылася ў Вільні двойчы: ад кансэрваў захварэла некалькі жаўнераў. Аднaчасна ў Перамышлі цяжка захварэлі рэзэрвісты 1-га палка танкаў, пакліканыя на службу, якім рабілі прышчэпкі проці тыфусу. Ад гэных прышчэпак зрабілася заражэньне крыві ажно ў 20 рэзэрвістаў.

Надужыцьці ў радамскай чыгункавай дырэкцыі.

29 верасьня ў Любліне распачынаецца працэс вышэйшых урадоўцаў і інжэнераў радамскае дырэкцыі чыгунак—за надужыцьці. Справа йдзе аб фальшаваньне дакумэнтаў дзеля машэнскіх спэкуляцыяў.

Заграніцай.

Напад на арсэнал у Рызе.

19-га верасьня ўначы зроблены напад на арсэнал у Рызе. У нападаўшых вартаўнікі пачалі страляць і напад адбілі. Думаюць, быццам напад быў ладжаны камуністаамі-тэрорыстамі, якія ў апошніх часох разьвілі сваю дзеяльнасьць у Латвіі.

Каму пільна ўзнавіць англійска-радавыя адносіны.

Англійскія газэты падалі сэнсацыйныя весткі аб тым, быццам з англійскага боку зроблена была спроба ўзнаўленьня адносінаў з радавым урадам. Цяпер з Масквы „Усх. Агенцтва“ паведамляе, што нарвэжскі пасол—пэўна-ж па просьбе англійскага ўраду — зьвярнуўся да Чычэрына, як пасрэднік, у справе ўзнаўленьня перагавораў між Радамі і Англіяй... Відаць,—ня вeручы ў шчырасьць англійскага ўраду,—Чычэрын адказаў, што радавы ўрад ня лічыць сучасны мамэнт адпаведным дзеля ўзнаўленьня перагавораў з Англіяй.—Можна яшчэ пачакаць...

Справа пасла Раковскага — неактуальна.

„Усходняе Агенцтва“ паведамляе, што францускі ўрад пастанавіў не дамагацца пакуль-што адкліканьньня радавага пасла Раковскага. Гэта лічыцца — трыумфам міністра Брыяна.

Наадварот — Брыян атрымаў ад Рады міністраў паўнамоцтвы — распачаць ізноў перагаворы з Радамі — у справе заключэньня гаспадарчага і палітычнага трактатаў. Але быццам францускі пасол у Маскве атрымаў ад свайго ўраду даручэньне — парадзіць — праз радавы ўрад — паслу Раковскаму, каб той сам адмовіўся ад становішча ў Парыжу...

Радавы ўрад прызнаў увесь Канфлікт—вычарпаным...

Сэнсацыйная прамова Гіндэнбурга.

У прэсе ўсей Эўропы вялікае парушэньне выклікала рэзкая прамова нямецкага прэзыдэнта Гіндэнбурга, сказаная пры адчыненьні памятніка над пагібшымі ў баёх ля Танэнбэргу.

Прамова гэтая была быццам адказам на рад вострых і варожых Нямеччыне прамоваў выдатнейшых францускіх палітыкаў у апошнія дні. Гэтыя францускія немцаеды ўсьцяж паўтараюць, што Вэрсальскі Трактат—вечная кара для Нямеччыны за тое, што яна „першая падгатавала ды пачала вайну“... На гэта Гіндэнбург ужо ня толькі як нацыяналіст, але—як прэзыдэнт усей Нямецкай Рэспублікі,—адказаў, што ніхто ў Нямеччыне не прызнае нямецкай віны ў выбуху вайны. Дык—дзеля таго, што афіцыяльна ў-ва ўсей апініі пераможцаў Вэрсальскі Трактат абаперты „маральна і праўна“ на гэтай „віне Нямеччыны“, выходзіць бяспрэчна, што — і ўвесь Вэрсальскі Трактат уся Нямеччына ўсьцяж лічыць несправядлівым, ня маючым ані маральнага, ані праўнага абаснаваньня...

Так сцьвярдзіў—ад імя ўсей Нямеччыны, ўсяго народу, ўсіх партыяў—прэзыдэнт Гіндэнбург...

Нямецкая прэса—аб прамове Гіндэнбурга.

Галоўны нацыяналістычны орган „Кройц Цэйтунг“ піша:

„Калі з боку Францыі падчырківаецца, што віна Нямеччыны ў выбуху вайны ёсьць падстава Вэрсальскага Трактату, калі францускія часопісі выражаюць страх, што побач з расхістаньнем гэтай падставы можа зава-

Паўстанчы рух у Літве.

Паўстаньне далей трывае?

Рыжская газэта „Яунакас Зінас“ наказуе, што паўстанцы, разагнаныя войскам, уцяклі з Таўрогаў у лясы і тамака стварылі партызанцкі атрад. Партызаны робяць напады на ўрадавыя ўстановы.

Гэтак партызаны ўварваліся ў мястэчка Юрбург, заарыштавалі паліцыянтаў, якіх пасьля самі ж зволынілі, і пайшлі сабе, забраўшы толькі каманданта паліцыі. У суседнім лесе каманданта паліцыі крэпка высьцябалі і адаслалі назад у мястэчка.

Рэвалюцыйныя настроі ахопліваюць і армію. Гэтак у Кейданах фашыстаўская ўлада заарыштавала падафіцэраў артылерыйскага дывізіёну, западозраных у спагаданьні апазіцыі. У самай сталіцы — Коўне — некалькі вайсковых часьцін расфармавалі з прычыны таго, што сярод жаўнераў выявіліся проціўрадавыя настроі.

У Мажэйках было гэтулькі арыштаваных, што іх ня было дзе трымаць.

Замах на парахоўню ў Коўне.

У Коўне на тэрыторыю парахоўні, дзе зложаны вялікія запасы выбуховых матэрыялаў, забраліся ўначы нейкія людзі—як думаюць, каб узарваць парахоўню. Узьнялася страляніна. Замахоўцаў заарыштавалі. Асобы іх ня высьнены.

Сьмяротныя прысуды ў Літве.

Ваенна-скарастрэльны „суд“ у Таўрогах разглядзеў ужо справу 22 абвінавачаных у паўстаньні проці „законнай улады“ фашыстаў-замахоўцаў 17 сьнежня 1926 г... „Суд“ прысудзіў 8 з іх да кары сьмерці, 9—у турму да сьмерці, рэшту — па 20, 10 і 3 гады катаржнага вастрогу.

7 спаміж засуджаных на сьмерць „памілаваны“ прэзыдэнтам, але 8 ага расстралялі. Уся маемасьць засуджаных на дажывотнюю катаргу „сканфіскавана“.

Высылка ў канцэнтрацыйны абоз.

З Коўны высланы ў канцэнтрацыйны абоз у Ворнях 14 асоб, якіх урад лічыць „неблаганадзёжнымі“.

У Паняважы арыштавалі ведамага старога літоўскага адраджэнскага дзеяча—сацыяліста, доктара Дамашэвіча.

Хто гаспадарыць у Літве.

Рыжскі „Соцыяльдэмократ“ піша, што фактычна ўрад Вальдэмараса ня мае сілы, і пасьля паўстаньня ў Таўрогах уладу захапіў афіцэрскі камітэт — з ваенным мінстрам Даўкантасам і палк. Плехавічыўсам (які рабіў фашыстаўскі пераварот) на чале. Камітэт гэты і дае ўсе загады аб арыштах і расстрэлах, а суды выпаўняюць адно толькі нягодную камэдыю.

Вайсковыя каманданты паасобных мест зараз жа пасьля перавароту ў Таўрогах зрабілі подлую правакацыю: яны звараčаліся да паасобных палітычных дзеячоў, паведамляючы іх аб пераварочце і пытаючыся аб іхніх адносінах да яго. Хто выявіў свой спогад паўстанцам, тых паарыштоўвалі.

Афіцыяльнае прызнаньне Вальдэмараса.

У бытнасьць сваю ў Рыме — у гасьцёх у Мусоліні — Вальдэмарас у сваей прамове заявіў адкрыта, што Літва йдзе па сьлядох фашыстаў, бачучы ў фашызьме адзіны ратунак для сябе.

А вось яшчэ так нядаўна розныя фашыстаўскія падлізьнікі сярод віленскіх літвіноў брахалі на нас за тое, што мы стала называем уладу захватчыкаў у Літве — фашыстаўскай!

ліцца ўвесь Трактат Міру, дык усё гэта для Нямеччыны—толькі заклік да таго, каб аб‘яднацца ўсенародна навакол акцыі, распачатай Прэзыдэнтам...

Орган Штрээмана „Тэгліхе Рундшаў“ піша:

„Вэрсальскі Трактат накінены нам пад пагрозай рэвальвэраў. Немцы былі згвалчаны ў Вэрсалі—побач з згвалчанай там праўдай і справядлівасьцяй. Але тыя, што гвалцяць праўду, ня ўтрымаюцца ніколі на даўжэйшы час“. У канцы афіцыёз міністэрства замежных спраў выразна сцьвярджае, што прамова прэзыдэнта была згары ведама ды адобрана ўрадам...

Цэнтравая „Дойчлянд“ таксама сцьвярджае, што Рэспубліка ніколі „ня прызнае вэрсальскага прысуду справядлівым“.

Мы ня будзем прыводзіць масы водгукаў абуранай францускай і англійскай апініі ў яе прэсе. Дамо толькі водгук на гэтыя водгукі—у нямецкай прэсе.

Той-жа орган гр. Вэстарпа піша:

„Шалёнае абурэньне, якое прамова прэз. Гіндэнбурга выклікала ў францускай і англійскай прэсе, даводзіць толькі найлепш, наскольві яна была мэтнай ды патрэбнай“... „Якраз даўно пара было рашуча напомніць усім гэтым паном у Парыжу ды ў Лёндане, што Нямеччына ніколі ня прызнае накінутага ей Трактату, пабудаванага на ілжы ды фальшывым абвіненьні“...

Масавыя арышты проціфашыстаў.

У італьянскім месьце Равэньне даведзенае да роспачы насяленьне пачало папросту біць фашыстаў, дадзеўшых яму сваімі гвалтамі і зьдзекамі. У сувязі з гэтым фашыстаўскія ўлады распачалі масавыя арышты насяленьня. Арыштаваны агулам трыста асоб.

Новая змова ў Партугаліі.

У сталічным месьце Партугаліі, Ліссабоне, зроблены масавыя арышты сярод цывільнага насяленьня і сярод вайсковых. Зачынены цэлы рад публічных памяшчэньняў, як рэстараны, кавярні і інш. Паводле газэтных вестак, арышты выклікаíны выкрыцьцем паліцыяй новае змовы проці існуючага ўраду.

Рэзультаты выбараў у Ірляндыі.

Рэзультаты выбараў у Ірляндзкі парлямант далі нязначную большасць урадавай партыі, якая стаіць за паразуменьне з Англіяй. Дагэтуль групы ўрадавыя атрымалі 72 мандаты, апазіцыя — 68 мандатаў. Адносна рэшты 13 месцаў вестак яшчэ няма.

Прарыў процібеларускага фронту.

Таварыства Беларускае Школы—пасьля доўгіх дамаганьняў — дастала нарэшце ад Віленскага Куратарыуму слоўны адказ на пытаньне, дзе і якія беларускія школы будуць сёлета адчынены ў межах дзейнасьці Віленскага Школьнага Округа — на падставе паданых бацькамі дэкларацыяў.

Як ведама, лічба дэкларацыяў, якія былі пададзены школьным інспэктарам на беларускія школы, вымагае адчыненьня **некалькіх сотняў** беларускіх школ. Колькі-ж гэткіх школ адчыняе сёлета Віленскае Куратарыум?

Лічбы, якія падало Куратарыум прадстаўніку Галоўнае Управы Т-ва Беларускае Школы, выглядаюць прост сьмешна! Гэтак адчыняюцца **чатырнадцаць школ чыста беларускіх і дзесяць двухязычных—польска-беларускіх (утраквістычных).** Вось усё, што дае польскі ўрад у адказ на дамаганьне роднае школы, заяўленае ў адным толькі леташнім годзе **дзесяцьма з лішнім тысячамі** бацькоў-беларусаў...

Няма ведама: ці трэба з гэтага сьмяяцца, ці—плакаць. Няма ведама такжа, як будзе выглядаць на дзеле беларускасьць новаадкрываных школ: ці будуць у іх вучыць праўдзівыя настаўнікі-беларусы, ці—розныя навозныя палякі, якія атрымалі „беларускія кваліфікацыі“ на... масячных курсах беларускае мовы! Ды не аб гэтым хочам тут казаць. Мы хочам зьвярнуць лішні раз увагу беларускіх масаў на тое, што гэтыя колькінадцаць беларускіх урадавых школаў—гэта-ж наша **першая,** хоць і маленечкая, **здабыча ў барацьбе за родную школу.** Гэта — доказ, што дружнае выяўленьне волі беларускіх бацькоў у справе роднае школы здолела ўрэшце прарваць той процібеларускі фронт, на які мы ўсьцяж натыкаліся і натыкаемся ў нашых асьветных справах. Гэта — доказ, што пры нашым цьвёрдым жаданьні, пры нязломнай пастанове дабіцца свайго, дабіцца беларускае ўрадавае школы, ня гледзячы на ўвесь адпор з боку школьных уладаў,—**магчыма.** І мы, пасьля гэтае першае дробнае перамогі, мусім сёлета **падвоіць нашы высілкі,** мусім **засыпаць інспэктараты падвойнай лічбай школьных дэкларацыяў,** каб пашырыць нашыя здабычы на культурным фронце змаганьня за нашу нацыянальную волю.

Заклікаючы да энэргічнае працы над арганізацыяй падачы сёлета школьных дэкларацыяў, мы падаем — дзеля агульнага ведама—дастаўлены нам сьпісак новаадкрываных беларускіх і польска-беларускіх урадавых народных школ:

Пастаўскі павет:

Гулі, Жасьнянск. гм.—белар. шк.—1 кляса.
Старыя Габы „ „ —белар. шк.—4 клясы.

Дзісьненскі павет:

Шаркаўшчына, Шарк. гм.—двуязычн.—5 кл.
Малажаны, Докшыцк. гм.—белар. шк.—2 кл.
Баяры, Пліская гм. — — двуязычн.—2 кл.
Руднікі, Празароцк. гм.—двухязычн.—2 кл.

Вялейскі павет:

м. Вялейка — — — двухязычн.—7 кл.
Коловічы, Вялейск. гм. двухязычн.—5 кл.
Ценцевічы, „ „ белар. шк.—2 кл.
Халопы, „ „ белар. шк.—2 кл.
Варонічы-Карал., Куранецк. гм.—бел. шк. 1 кл.
Журыхі „ белар. шк.—1 кл.
Рэчкі „ двухязычн.—2 кл.
Тураўшчына „ белар. шк.—1 кл.
Каралеўцы, Вайстам. гм. белар. шк.—1 кл.
Клаўсі, Касьцянев. гм. белар. шк.—2 кл.
Хаценчычы, Хацецк. гм. двухязычн.—4 кл.
Осава, Крывіцкае гм. — двухязычн.—2 кл.
Вяхалавічы „ — — белар. шк.—1 кл.
Іжа, Іжанскае гм. — — белар. шк.—2 кл.
Слабада, „ „ — — белар. шк.—2 кл.
Таўць „ „ — — белар. шк.—2 кл.

Маладэчанскі павет:

Насілава, Лебедзеўск. гм.—двуязычн.—2 кл.
м. Маладэчна „ „ двуязычн.—7 кл.

Характэрна, што школы гэтыя адкрываюцца толькі ў чатырох паветах. Двуязычныя — бадай заўсёды вышэйшага тыпу, чым беларускія...

ХРОНІКА.

Наш юбілейны нумар. Сягоньня мы выпускаем наш 50-ты нумар. Гэта—ад часу выбараў у Сойм 1922 году — першы выпадак, што радыкальная беларуская газэта выпускае свой 50-ты нумар. Дагэтуль „рэкордную“ цыфру 42 нумароў дасягнула толькі газэта „Змаганьне“.

Следзтва ў справе „Грамады“. Ня гледзячы на заяву „Слова“, быццам сьледзтва ў справе заарыштаваных грамадаўскіх дзеячоў і пасloў—закончана,—у працягу гэтага тыдня адбываліся ў Вільні дапросы цэлага раду былых грамадаўцаў. Гэтак, як відаць, сьледзтва трывае далей.

Выстаўка беларускае і украінскае прэсы ў Варшаве адчынілася 21 верасьня і будзе трываць тыдзень—да 28 верасьня. Уваход—бясплатны.

Тэатр для вёскі. Пасьля ўдалага выезду ў Тургелі, драматычная дружына Т-ва Беларускае Школы ў Вільні ў гэту нядзелю едзе на гасьцінна выступленьне ў Яшуны. Пастаўлена будзе „Паўлінка“ Янкі Купалы, пасьля спэктаклю — дэклямацыя і інш. Шчыра пажадаем нашым артыстам — добрае ўдачы!

Правакатары ня сьпяць. Орган Ярэміча і Рагулі, які за сваю спэцыяльнасьць абабраў сталае **правакаваньне беларускіх арганізацыяў** і дзеячоў, што не пайшлі на подлае выслугоўваньне буржуазіі, — выдумаў новы спосаб барацьбы з сваімі **аднадумцамі-сельсаюзьнікамі,** якія запратэставалі проці здрадніцкай работы Эрэміча, Рагулі і іх трэцяга кумпана—Більдзюкевіча. Зьбянтэжаныя зладжаным сельсаюзьніцкай апазіцыяй зьездам, які закляйміў гэных панкоў і іх палітычнае спэкулянцтва, яны ў апошнім нумары „Сял. Нівы“ зьмяшчаюць у перадавіцы чарговы **ілжывы данос** на грам. Луцкевіча, як на „камуніста“, а ў сярэдзіне нумару пішуць, быццам зьезд сельсаюзьнікаў з д-рам Станкевічам на чале — гэта „зьезд Луцкевіча“. Коратка кажучы: вінавацьць і д-ра Яна Станкевіча, і большасьць сяброў Сельсаюзу, імі-ж, арганізаванага,—таксама ў камунізьме.

Тактыка гэта ведама добра кожнаму актыўнаму беларусу на вёсцы: яе тамака тасуюць паны каманданты паліцыі і агенты дэфэнзывы, вінавацячы ў камунізьме і за агітацыю за родную школу, і за складаньне дэкляpaцыяў на беларускія школы, і за выпісываньне беларускіх газэт, і за чытаньне беларускіх кніжак і г. д. Дык вось, каго насьлядуюць Ярэміч з Рагуляй, якім „разграшэньне“ ў-ва ўсіх здрадніцкіх паступках дае „войчанька“ духоўны—кс. Станкевіч.

Цікаўна, што той-жа кс. Станкевіч, падгалоскамі якога зьяўляюцца Ярэміч і Рагуля, яшчэ так нядаўна запрашаў д-ра Яна Станкевіча на становішча... **старшыні Хадэцыі!** А вось цяпер і гэты недайшоўшы павадыр ксяндзоўскае партыі (ад гэнае чэсьці сам ён адмовіўся!) абвяшчаецца... „камуністам“.

Пфуй, сьмярдзючкі!

За Польшчаньне Вільні будзем плаціць усе! Яшчэ за расейскіх часоў у Вільні на Пагулянцы быў пабудаваны польскі тэатр — дзеля разьвіваньня на „Крэсах“ польскае культуры і мастацва. Вось-жа гмах гэтага тэатру, пабудаваны за прыватныя грошы, уласьнікі яго падаравалі месту Вільні, але з тым варункам, каб у гэтым гмаху адбываліся спэктаклі, лекцыі, сабраньні і інш.—выключна ў польскай мове, ды каб гэтак быў захаваны нацыянальна-польскі характар гэтае ўстановы.

Усё гэта было-б вельмі пекна з пункту гледжаньня польскага зьвярынага нацыяналізму, які лічыць, што гмах тэатру „стрэфіўся-бы“, калі б у ім—да прыкладу — адбыўся беларускі спэктакль, або жыдоўскі! Але-ж вось бяда, што за гэты „дар“ дзеля паланізацыйных мэтаў прыдзецца месту—знача, не адным палякам, а і беларусам, жыдом, літвіном і інш.,—плаціць ажно 167 тысячаў злотых у скарб дзяржавы, як падатак ад даравізнаў...

Паны радныя: няўжо-ж і ў новай радзе будзе ўправадзіцца гэтак цынічна палітыка кармленьня польшчыны—коштам паловы няпольскага насяленьня места?!

Надужыцьці ў Віленскай дырэкцыі чыгунак. Выкрыты надужыцьці, робленыя начальнікам дарожнага аддзелу панам Быстшановскім. Пан Быстшановскі „завешаны“ ў сваіх чыннасьцях. Сьледзтва вядзе вышэйшы ўрадовец міністэрства чыгунак з Варшавы.

Да нашых падпішчыкаў.

Пасылаючы рахункі, просім пав. грам. Падпішчыкаў урэгуляваць падпісную плату.

Хто да 1 кастрычніка не ўрэгулюе падпісное платы, або ня прышле паведамленьня, што грошы будуць прысланы, таму высылка газэты будзе спынена.

Адміністрацыя.

Ці-ж нявольнік?

Пасьвячаю сябру
Арсеню К . . . . . . му
(вязьню).

У вочы чорныя глянь, мой няздара:
Ці-ж нявольніцкіх вочаў пагляд
Так шугае іскрыста пажарам?
Ты мыляешся горка, мой брат!
Глянь у вочы мае, як ірдзяцца
Сямі-фарбнай вясёлкі агні.
Ці-ж ты можаш яшчэ сумлявацца,
Што для Волі міргочуць яны?
Сьмейся, брат, рагачы над няволяй:
Мы — арлы, і няма для нас пут!
Нам і крыльлі растуць, каб прывольле,
Як нажом, рэзаць мглу злых пакут.
Прылажы да грудзей маіх руку:
Чуеш? Як цэпам малоціць, стучыць
Маё сэрца... Ці-ж на муку
Так надзейна, як стальлю, зьвініць?
Глянь на рукі мае маладыя:
Ці-ж то ім насіць цэпку — ланцуг?
Эх, вы, грудзі мае маладыя,
Ці-ж нявольніцкі носіце дух?
— — — — — — — — — — —
Сьмейся, брат, рагачы над няволяй:
Мы — арлы, і няма для нас пут!
Нам і крыльлі растуць, каб прывольле,
Як нажом, рэзаць мглу злых пакут...

Лукішкі, 19.VI 1927 г.

Алесь Салагуб.

Выбары у самаўрады.

Перамога „Грамады“.

„Слово“ падае гэткую інфармацыю з Горадзенскага павету:

„16 г. м. адбылося першае паседжаньне новаабранага горадзенскага павятовага сойміку. Прысутных было 48 сяброў. Склад сойміку ня суліць добрых (для каго?!) надзеяў. Пераважаючая лічба сяброў-беларусаў апанавана „Грамадой“.

„На пачатку паседжаньня Міхал Трусь з Азерскае гміны запрапанаваў, каб пратаколы паседжаньняў сойміку былі пісаны побач папольску і пабеларуску. Прапазіцыя гэта была ўхілена старостай Бенькевічам, які старшынстваваў на паседжаньні.

„Перайшлі да выбараў Павятовага Выдзелу (Управы). Пададзены былі агулам 22 кандыдатуры. У выніку галасаваньня аказаліся выбранымі ў павятовы выдзел наступныя асобы: Рыгор Цецько з Скідэльскае гм., Максім Здановіч з Мастоў, Сьцяпан Дужэй з Галынскае гм., Вінцэнты Казімерчык з Гожскае гм., Ян Шкута з Лашанскае гм., Юзэф Седзеневскі з Гудзевіцкае гм. Гэтак і павятовы выдзел таксама апанавала „Грамада“, сярод сяброў выдзелу толькі два палякі-каталікі“.

Судзячы з тону заметкі „Слова“, трэба спадзявацца спробы адміністрацыі разагнаць гэты „грамадаўскі“ самаўрад.

Разгон гміннае рады ў Мэйшаголе.

Як падае „Слово“, загадам ваяводы Рачкевіча гмінная рада ў Мэйшаголе, Віленскага пав., разьвязана. Загад аб распуску рады падае, як падставу, тое, што быццам „абаламучанае перадвыбарнай агітацыяй“ насяленьне выбрала ў раду неадпаведныя элемэнты, а ў некалькіх выпадках — проста шкодныя (—для каго?!).

Новыя выбары вызначаны на гэткія тэрміны: выбары паўнамоцнікаў у абводах — 9 кастрычніка, выбары радных—30 кастрычніка.

З жыцьця Горадні.

Палітычная крамка ў гатэлі Брыстоль.

8 верасьня с. г. у м. Горадні распушчана мястовая рада. Новыя выбары абвешчаны на дзень 9 кастрычніка с. г. Вестка гэта хутка абляцела ўвесь горад, уносячы ажыўленьне сярод грамадзянства, якое пачало ладзіць розныя нарады, канфэрэнцыі, сходы, тварыць розныя ўгрупаваньні. Трэба адзначыць, што гэтага дня даўно чакалі ня толькі працоўнае грамадзянства, якое глядзела на старую раду, як на непатрэбны баласт, ці цяжар, які даўно трэба было выкінуць за борт жыцьця, але з вялікім нецярпеньнем чакалі і розныя палітычныя спэкулянты, якія на гэтым інтарэсе, г. з. выбарах, могуць зашыбіць манэту. Дык вось на горадзенскім бруку зьявіўся п. Ярэміч, той самы Ярэміч, які ў Вільні меў за заданьне адцягнуць працоўных беларусаў ад агульна-работніцкага аб‘яднаньня, і пачаў вербаваць такіх асоб, якія маглі-б выканаць яго даручэньні і быць паслушнымі на кожнае скіненьне пальца. Прыказка наша кажа „было-б балота, а чэрці заўсёды знойдуцца“, так сталася і тут. П. Ярэміч успомніў аб сваім старым, добра ведамым гаражанам і вяскоўцам, прыяцелі, Якімовічу, асобе скампраметаванай ў-ва ўсіх галінах палітычнага жыцьця. Пан Мікалай на прапанову п. Ярэміча **„рад стараться, только пожалуйте авансик“.** У гэтым затрымкі, як відаць, ня было. Знайшліся грошы, знайшлося і памешканьне ў гатэлі Брыстоль: **„мы мол люди не простые“.** Вось гэтая кучка распачала сваю агідную працу ў Горадні для таго, каб разьбіць адзіны работніцкі фронт да выбараў у мястовую раду.

Горадзенцы беларусы, падумайце добра, што выбарная кампанія Вам можа многа даць і наадварот многа адняць, а мы павінны ведаць, што магістрат—гэта наш самаўрад, у якім павінны быць нашы людзі з чыстай душой і памысламі, людзі, якім мы давяраем і якія будуць стаяць у абароне інтарэсаў гарадзенскай беднаты і рабочага, а ня тыя

КАРЭСПАНДЭНЦЫ.

Трэба згаварыцца.

(Ялаўская гміна, Ваўкавыскі павет).

У нашай гміне, як і ўсюды, адбыліся выбары да гміннае рады. Вынікі выбараў былі наступныя: сяляи-берарусаў прайшло да рады 8 чалавек, жыдоў 1 і адзін тутэйшы паўпанак. Усяго было выстаўлена 4 сьпіскі: 1 сьпісак — шляхоцкі, 2 — блёк тутэйшых дробных падпанкаў з жыдамі, 3 і 4 сьпіскі— сялянскія. № 1 пры выбарах праваліўся, № 2 да атрымаў 2 мандаты, а рэшта прайшло па сялянскім сьпіску. Як ні стараліся паны, каб не дапусьціць у раду клясова і нацыянальна сьвядомых беларусаў, але з іх стараньняў нічога ня выйшла, праваліліся, бо не правялі ніводнага свайго раднага.

Як відаць з газэты, па ўсіх гмінах прайшло ў раду шмат беларусаў. Мне здаецца, што ўсім радным трэба задумацца над тым, у якім кірунку павіннаісьці праца радных-беларусаў, чаго павінны дамагацца ў першую чаргу, наагул уясьніць сабе заданьні рады. Вельмі пажадана было-б, каб на старонках нашай паважанай газэты было закранута гэтае так важнае для нас пытаньне, усё-бакова высьветлены і выстаўлены тыя шляхі, па якім павінны ісьці нашыя радныя ў самаўрадах, бо апрача чыста гмінных балячак, ёсьць балячкі агульныя ўсім гмінам, як напрыклад, школы і інш. Варта, браты-радныя над гэтым задумацца, а, калі добра падумаем, то можа і нойдзем спосаб, які усіх нас задаволіць і які павядзе нашую працу па патрэбнаму шляху.

Ялаўскі.

Цяпер і мы прасνуліся.

(Вёска Калыдзічы, Пружаншчына).

У 31 нумары нашай паважанай газэты „Наша Праўда" была зьмешчана карэспадэнцыя, што наша моладзь п'е гарэлку і наагул траціць непрадуктыўна час. Як відаць, гэта закранула за сэрца іх, бо шмат хто з іх задумаўся над праўдзівасьцю гаворанага. І вось, каб распачаць новае жыцьцё, моладзь наша парашыла залажыць на першы пачатак бібліатэку-чытальню. Паўстала пытаньне, скуль дастаць грошаў. Якраз у гэты час нашы вясковыя гаспадары прадалі кавалк сенажці, за які ўзялі сто злотых. Моладзь зьвярнулася да іх, каб дапамаглі ім. Аднае нядзелі быў саклікаяы сход усяе вёскі. Моладзь пачала дамагацца ад гаспадароў, каб яны асыгнавалі на бібліатэку пяцьдзесят злотых. Дамаганьне гэтае спаткала прыхільнасьць амаль што ня ўсіх гаспадароў, толькі трое з іх (прозьвішчаў ня буду падаваць, няхай ім і так будзе сорамна) адмовіліся. Моладзь, пачуўшы гэта, заварушылася і пачала гаварыць як адзін, што мы хочам асьветы, а вы нам ня хочаце памагчы дабіцца яе, што скажуць пра вас вашы дзеткі, калі падрастуць і даведаюцца пра такі ўчынак сваіх бацькоў. Сорам і ганьба вам. Грошы ў ліку 50 злот. былі асыгнованы, бо тры галасы проці целае вёскі нічога не маглі зрабіць. Падзякаваўшы, моладзь узяла грошы, зрабіла сьпіс патрэбных кніжак і напісала ў Вільню аб іх прысылцы. Але, дарагія сябры, гэтага яшчэ мала. Трэба, каб вы далей пашыралі сваю працу на культурнай беларускай ніве, бо сабраць грошы, выпісаць кніжкі і на тым скончыць сваю працу замала. Трэба ладзіць спэктаклі-вечарыны, агульнае чытальне, лекцыі. Трэба так рабіць, каб кніжкі не ляжалі ў шафах бяз руху, а каб хадзілі па руках і несьлі ў нашыя цемныя хаты сьвет і сеялі надзею на лепшае жыцьцё, на лепшую будучыну. Чэсьць і слава вам маладыя сяйбіты. Няхай ваш добры пачын паслужыць прыкладам для іншых вёсак, дзе яшчэ моладзь мокне ў гарэлцы-атруце.

Прайдзісьвет.

Да ведама усіх дэклярантау, склаушых у 1926 г. дэклярацыі на урадовыя беларускія школы.

Як толькі будзе пададзена афіцыяльнае паведамленьне школьнага Куратара (ў гміне) аб адмове адчыніць урадовую беларускую школу, дэкляранты, якія складалі ў 1926 г. дэкляраціы на адчыненьне ўрадовай беларускай школы, мусяць зараз-жа, не пазьней як ў працягу 14 дзён ад дня паведамленьня, злажыць жалабу Міністру Асьветы ў Варшаву, папольску, паводле прыкладзенай формы, а ў Галоўную Управу перасладць копію гэтае жалабы. Жалаба да Міністра мусіць быць падпісана дэклярантамі. Подпісь сцьвярджаць ня трэба.

Do Pana Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

Obywatele wsi . . . . gminy . . . . powiatu . . . .

Z A Ż A L E N I E.

Korzystając z prawa, przysługującego nam na podstawie § 12 Rozporządzenia wykonawczego Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 7.I-1925 r. do Ustawy Językowej Szkolnej z dnia 31.VII-1924 r. niniejszym zanosimy Panu Ministrowi zażalenie co do decyzji p. Kuratora Okręgu Szkolnego . . . . od dnia . . . . Nr . . . . w sprawie białoruskiego języka nauczania we wsi . . . . gminy . . . . . . pow. . . . . Według ogłoszenia, po badaniu p. Inspektora Szkolnego powiatu . . . . . . złożonych w swoim czasie deklaracji szkolnych na . . . . dzieci, uznano za ważne deklaracji na . . . . dzieci, resztę unieważniono, jakoby z tego powodu (указаць, на які лік дзяцей Куратар уняважніў дэкляраціый і прычыны ўняважненьня). Unieważnienie to liczymy za nieprawne (указаць прычыны, дзеля якіх лічыце ўневажненьне незаконным).

Na podstawie powyższego prosimy Pana Ministra otworzyć szkołę rządową w bieżącym roku szkolnym we wsi . . . . gminy . . . . powiatu . . . . z językiem wykładowym ojczystym — białoruskim.

Dnia.................................... 1927 г. (Подпісы).

З Таварыства Беларускае Школы.

Зьезд Акружнае Управы Таварыства Беларускае Школы.

Вялейская Акружная Управа даводзіць да ведама ўсіх сяброў Т-ва Бел. Школы, што на аснове дазволу Віленскага Ваяводы ад 6.IX. 1927 г. за № 4713, на Пакровы 14 кастрычніка с. г. адбудзецца ў Вялейцы Павятовы Зьезд. Присутнасьць дэлегатаў абавязкова пажадана большага ліку сяброў Т-ва.

Парадак дзенны наступны:

1. Справаздача Акружнай Управы.
2. Даклады з местаў.
3. Плян будучай працы.
4. Бягучыя справы.

Кожная Управа Гуртка няхай падрыхтуецца да справаздачы, якая больш-менш павінна быць наступнай:

I. Калі стварыўся гурток і ці залегалізаваны ён.

II. Колькі сяброў у гуртку.

III. Ці ёсьць Нар. Дом і бібліатэка-чытальня.

IV. Колькі кніжак у бібліатэцы і якія.

V. Якія выпісываеце газэты і журналы.

VI. Ці складалі дэкляраціы на беларускую школу ў вашай вёсцы і суседняй і на колькі дзяцей.

VII. Калі складалі, дык ці адчынена *беларуская школа, а калі не,* дык чаму не адчынена.

VIII. Ці маніцца сялянства складаць дэкляраціы на беларускую школу ў гэтым годзе.

IX. Якія вучыцялі вучаць вашых дзетак, адкуль яны: тутэйшыя ці з Польшчы і іх адносіны да беларускай школы, дзяцей і сялянства.

X. Як пастулалі сяброўскія складкі і сколькі адаслана ў Акружную Управу і сколькі ёсьць у гуртку.

XI. Якія недастачы ў працы Акружнай Управы.

XII. Якія недастачы ў працы гуртка.

XIII. Што па вашаму трэба зрабіць, каб праца ішла ў будучыні лепей.

XIV. Сколькі пастаўлена спэктакляў, вечарын, рэфэратаў.

XV. Ці ёсьць у Вас сябры, якія маглі-бы працаваць у гуртку, але ня хочуць.

Вось па гэтаму пляну няхай кожная Управа гуртка зложыць сабе справаздачу, адказваючы на ўсе гэтыя запытаньні.

Прыехаўшыя сябры павінны зьявіцца ў Народны Дом Т-ва на вул. Д.-Бернацкага № 2 (проці сада) дзе зарэгістрыруецца і атрымае картачку на ўваход на зьезд. Народны дом будзе адчынены а 8 гадзіны раніцы.

Пачатак зьезду а 12 гадзіне раніцы.

Вечарам адбудзецца спэктакль-вечарына.

Вялейская Акружная Управа.

Як „адчыняюцца" беларускія школы.

У Галоўную Управу Т-ва Беларускае Школы прыслана з Блудзенскага Гуртка, Пружанскага пав., гэткая заява:

„Гэтым паведамляем Вас, што ў Блудні з гэнага году адкрыта дзьвёх-моўная школа—польска-беларуская. Беларускі язык вучаць тры гадзіны ў тыдзень і выкладаюць тыя-ж польскія вучыцялі.

Блудзенскімі грамадзянамі падана 54 дэкляраціы на 74 дзяцей, а 25 траўня гэтага году прыехаў да Блудня Школьны Інспэктар і праверыў школьны век дзяцей і 19 дзяцей прызнаў у пазашкольным веку.

Усе калеяжы і жыды падалі на польскую школу на 40 дзяцей, а гэныя калеяжы ня прыпісаны да Блудзенскага абчэства, а да вайны ў Блудні была каляёвая школа, туды й хадзілі і жыдоўскія дзеці. Яшчэ якімі то няведамымі спосабамі паданы жалабы да Школьнага Інспэктара процiў беларускае школы ад імя Блудзенскіх жыхароў, якія ня маюць дзяцей у школьным веку. Гэныя грамадзяне гавораць, што яны ня толькі ня пісалі, а і ня ведаюць, хто пісаў і трэбавалі пабачыць подпісы, але ім не даюць, а яны жадаюць беларускае школы.

Прашу паведаміць нас, ці маюць права калеяжы пратэсраваць процiў беларускае школы ў Блудні і хто мае права кантраляваць вучэньне беларускае мовы ў школе".

25 верасьня 1927 г. (Подпісы).

Перашкаджаюць вёсьці культурную працу.

Ніжэй друкуем заяву гуртка Т-ва Бел. Школы ў Горадку, Беласт. павету, характэрызуючую адносіны адміністрацыі на правінцыі да культурнай працы беларусаў.

У Галоўную Управу Т-ва Беларуск. Школы.

У нас арганізавана тэатральная сэкцыя, але-ж на кожны раз, калі трэба зьбірацца на рэпэтыцыю, трэба прасіць у пана камаданта дазволу, а калі часам не застанеш яго ў пастарунку, тады і рэпэтыцыя не адбываецца. На падставе гэтага просім Галоўную Управу зрабіць так, каб, як свабадней магла працавапь наша трупа.

У сераду 21 гэтага месяца вызначылі адыграць п'есу „Шчасьлівы Муж"; паслалі ў старaства, але-ж яшчэ дазволу не атрымалі.

Старшыня (подпіс).
Сэкрэтар (подпіс).

Праца на мяйсцох.

У вёсцы Запольле, Дубнаўскае гм., Горадзенскага пав., драматычнай сэкцыяй Гурт- Т-ва Беларускае Школы 21-га верасьня с. г. была згуляна п'еса „Страхі жыцьця" ў 3 актах Ф. Аляхновіча і камэдыя „Конскі Партрэт" у 1 дзеі Л. Родзевіча. Увесь чысты даход пайшоў на карысьць Т-ва Беларускае Школы.

У вёсцы Плюскалаўцах, Вяліка-Бераставіцкае гм., Горадзенскага пав., драматычнай сэкцыяй Гуртка Т-ва Беларускае Школы 25 верасьня с. г. была згуляна п'еса „Страхі жыцьця" ў 3 актах Ф. Аляхновіча і камэдыя ў 1 дзеі „Моды Шляхцюк". Даход пайшоў на выпіску кніжак для бібліатэкі-чытальні, якая існуе пры Гуртку Т-ва.

У вёсцы Стральцы, Скідэльскае гміны, Горадзенскага пав., драматычнай сэкцыяй Гуртка Т-ва Беларускае Школы 25 верасьня с. г. пастаўлена была „Паўлінка" і „Заручыны Паўлінкі". Увесь чысты даход пайшоў на выпіску кніжак для бібліатэкі-чытальні ім. Антона Луцкевіча, якая існуе пры Гуртку Т-ва.

У вёсцы Бандары, Азёрскае гм., Горадзенскага павету, драматычнай сэкцыяй Гуртка Т-ва Бел. Школы, дня 27 верасьня была згуляна п'еса „Боты", водэвіль у 1 акце, і „Суд", камэдыя ў 1 акце Ул. Галубка. Увесь чысты даход пайшоў на выпіску кніжак для бібліатэкі-чытальні, якая існуе пры Бандарскім Гуртку Т-ва Бел. Школы.

У вёсцы Баброўні, Горадзенскага павету, сябрамі Т-ва Бел. Школы быў зладжаны вечар-спэктакль. Пастаўлена была „Пан Міністар" — камэдыя ў 3 актах Ф. Аляхновіча, пасьля чаго дэклямаваліся вершы беларускіх паэтаў пры чынным удзеле маладогe Беларускага паэта Міхася Васілька. Увесь чысты даход ад вечара-спэктаклю пайшоў на карысьць Т-ва Бел. Школы.

Усе вось гэтыя спэктаклі былі зладжаны пры дапамозе Горадзенскай Акружной Управы Т-ва Бел. Школы, якая бачыць, што ладжаньне спэктакляў на вёсцы ёсьць адна з болей даступных форм прапаганды беларускага адраджэнскага руху.

Абвяшчэньне.

Гэтым Галоўная Управа Т-ва Беларускае Школы ў Вільні гэтым даводзіць да гульнага ведама, што ніжэйпералічаныя грамадзяне м. Баранавічы выключаны з ліку сапраўдных сяброў Таварыства і білеты іх уневажняюцца.

1) Вашчылка Зіна, білет № 3396, 2) Райская Мар'я — 3414, 3) Бабко Мікалай—3395, 4) Гурскі Антон — 3394, 5) Далкоўская Барбара — 3402, 6) Гатоўшчык Янка — 3391, 7) Дурыла Аляксандар — 3393, 8) Плаўсюк Васіль — 3419, 9) Цяўлоўскі Фэлікс — 3411, 10) Праўко Юры — 3412, 11) Ждан Янка — 3410, 12) Заленская Надзея — 3409, 13) Кавалевіч Надзея — 3390, 14) Лукашэня Ніна—3415, 15) Туровіч Ядвіга—3392, 16) Гомашчык Адвард — 3400, 17) Шастак Зіна — 3418, 18) Мароз Тафіль — 3416, 19) Абражэй Аляксандар — 3338, 20) Хілко Пётр — 3413, 21) Кабяк Вольга — 3407, 22) Васілевіч Васіль — 3417.

Абвестка.

Горадзенская Акружная Управа ўневажняе білет за № 3203 ад 26.IX. 26 г., выданы Галоўнай Управай Т-ва Бел. Школы на імя Марыі Мышко, які пад час ліквідацыі „Грамады" быў забраны паліцыяй і да гэтага часу ня зьвернуты.

ПАСТАНОВА.

На паседжаньні Управы Горадзенскага Гуртка з дня 4.IX 27 г. прат. № 5 пастаноўлена выкасаваць з ліку сяброў Т-ва Белар. Школы за невыкананьне § 12 Статута Якімовіча Віктара, а выданы білет яму за № 2 з 28.XII 26 г. лічыць уняважненым.

Хто чытае нашу газэту і не прысылае падпіскі, той ня спрые разьвіццю роднай беларускай прэсы.

БРАТЫ! Прысылайце падпісную плату, а хто задоўжыўся, выраўняйце свой доўг.

Рэдактар-Выдавец: Т. Ліхач.

Друкарня Я. Левіна, Вільня, Нямецкая 22.